

Свештеник — жртва

Ако бисмо хтели само једном речју да обухватимо цео живот, рад значај и вредност светитељске личности, онда би та реч могла да буде: жртва. Светитељ је свесна и духовна жртва о којој говори апостол Павле у Посланици Римљанима: „Молим вас, браћо милости Божије ради, да дате своја тела у жртву живу, свету, Богу угодну, да то буде ваша духовна служба Богу“ (Рим. 12:1).

Жртва је прави начин на који треба служити Богу, а жеља да се Богу нешто принесне постаје у нама све јача уколико љубав према Богу у нама више обитава. Љубав жели да даје и ми смо у веома срећном положају што не морамо дуго да тражимо у спољњем свету, јер нам је за то дато наше тело, које је некада служило греху и које нас је чинило нечистим и несветим. Сада оно налази своју праву примену у томе што постаје средство за испуњавање Божије воље; ми га предајемо Богу да служи испуњењу његове свете воље. То је нова и духовна жртва, за разлику од старих које нису биле духовне, јер су давале Богу нешто мртво, што је било само знак нечега другог. Духовна жртва је жива, она стварно служи Богу, а остварује се делотворном послушношћу. Такву жртву је у нашој историји принео кнез Лазар, када је земаљско царство жртвовао ради небескога. Иста таква жртва тражи се и од

свакога од нас, и то сваки дан, а не само једном у животу. Тај смисао имају и следеће Христове речи: „Ко хоће да иде за мном, нека се одрекне самога себе и узме свој крст сваки дан, па нека иде за мном“ (Лк. 9:23). Не одваја се хришћанин од света и свега што му свет пружа одједном и само једним одлучним кораком, већ то опредељивање представља нашу свакодневну дужност, наш свакодневни задатак. Јер, свет нам је свакодневно пред очима, увек нам је близак, ми свакодневно живимо са људима и стојимо под њиховим утицајем. Сем тога ми смо за овај свет везани и својом земаљском природом са свим њеним инстинктима. Зато свакодневно морамо да пазимо да нас свет не обузме и зароби. У том смислу крст за нас не представља само симбол Христових спасоносних страдања, већ означава целокупно хришћанско дело, које траје доклегод хришћанин живи.

Да се треба жртвовати сваки дан, било је наговештено још у Старом завету тиме што су свакодневно приношене жртве по Божијем наређењу. То нису биле праве жртве, жртве какве Бог очекује од људи, али су ипак подсећале људе на њихову грешност и потребу свакодневног жртвовања. Тек када је дошао Господ наш Исус Христос и својом личношћу, животом, радом и науком испунио све старозаветне установе, и свакодневне жртве су добиле своје право испуњење, свој нови и прави смисао.

Сам појам жртве је врло стар, стар колико и религија. Бог је још у рају од наших прародитеља, Адама и Еве, тражио жртву, захтевајући да се одрекну нечега у знак послушности и љубави према свом Творцу. И док су они подносили ту жртву, њихов однос према Богу био је чист и идеалан. То је био однос деце према свом небеском Оцу. Но грех је помутио ово блажено стање и уједно показао људима да одбацивање жртве доводи до кобних последица. Људи су то одмах увидели и осетили, па су се трудили да приношењем разних жртава поправе своју кривицу и поново се приближе Богу. Бог је њихове жртве дозвољавао, те је у Старом савезу било прописано какве све жртве могу да се приносе: крвне и бескрвне. Бескрвним жртвама старозаветни човек је исповедао своје осећање и уверење да нешто дугује Богу и да тај дуг треба да одужи, а крвне жртве су га училе да „без проливања крви нема опраштања“, како каже апостол Павле у Посланици Јеврејима (9:22). Жртве су га дакле училе, али грехе нису отклањале. За то је била потребна једна виша, права и силна жртва, коју су старозаветне жртве само наговештавале. Такву жртву човек сам није могао да принесе и зато му је Бог у томе помогао. Послао је свог Сина, да као човек поживи међу људима и да их научи правој и истинској жртви. Христос

се сам жртвовао и нас научио како да се пред Богом и Богу за љубав жртвујемо.

Захваљујући Христовој жртви и науци људима је поново омогућен ближи прилаз Богу, па и потпуно сједињење са Њим. Светитељи, којима се ми молимо, најбољи су доказ, очигледан доказ да сада сваки човек може да принесе Богу жртву онакву каква је Богу угодна. Не спаљујући земаљске плодове и своје домаће животиње, како се то чинило у претхришћанско време, човек сада приноси Богу самога себе, цело своје биће, одричући се свега што том приношењу смета. Има јаким сила које на човека делују у супротном правцу, везујући га за материју и земљу. Дејство тих сила осетио је у себи и кнез Лазар, па му стога није било тешко да се одрекне земаљског царства и земље ради неба и небеског царства. Отиснуо се и он од земље да би до неба дошао, а да је до неба доспео сведочи његово нераспадљиво и благодатно тело. Небо је примило његову жртву и наградило га небеским благом, вечношћу и светошћу. Те небеске дарове ми поштујемо у њему и свим другим светитељима, који су се жртвовали за небеско царство, а нама дали примере и пружили видне доказе да је за истинску службу и жртву Богу сада способан и изричито позван сваки човек без икакве разлике. Свако од нас треба да принесе исту жртву коју су принели наши светитељи, јер то Бог од нас тражи.

Узалудна би била наша молитва светитељима, ако у свом свакодневном животу не бисмо ишли њиховим примером и ако се не бисмо руководили истим мотивима, којима су се руководили они у својој жртви и служби Богу и људима.

Они су нам показивали како се служи Богу и своме роду, а на нама остаје да поштујући њихове свете личности усвојимо њихово дело и учинимо га својим делом. То ћемо учинити ако свакога дана, свакога часа и свакога тренутка будемо мислили на високо звање на које нас је Христос позвао — да будемо Божија деца, света и Богу угодна. Стална свест да смо удостојени ове највише части и најузвишенијег позива, даће нам снаге да савладамо све материјалне и земаљске силе које нас везују за овај грешни, пролазни и пропадљиви свет.

Ако се њима успротивимо и одупремо, Божија благодат ће нас помоћи, оснажити и оспособити за још веће уздизање, до ненаслућене висине, до самога неба. Тиме ће бити остварен крајњи циљ свакога ко верује у Исуса Христа, Спаситеља, Господа и Бога нашега.

На Њега и Његове светитеље се угледајмо, у Њега се уздајмо, Његово име међу људима прослављајмо жртвујући све од себе, свесни да је таква жртва Богу мила, да Бог такву жртву од нас тражи и прима и награђује божанским даровима и небеским наградама.

Др Е. Чарнић

Цртежи и вињете у овом броју одабрани су из старих јерменских минијатура.

Поводом велике каласиџрофе у Јерменији која је 7. децембра 1988. појодила њене северне рејоне и однела око 55.000 људских живоџа

Јерменија — џрва хришћанска држава

Велики земљотрес, који је узео размере катастрофе, разоривши читаве градове у Јерменији, узимајући многобројне људске животе, тужан је повод да се сетимо почетака њене хришћанске историје и некадашње државе, која је поред несталних политичких прилика своју хришћанску јерархију организовала до степена и титуле католикоса — патријарха.

Јерменија је прва хришћанска држава, која је већ на самом почетку IV века н.е. проповедала хришћанство као државну религију. Покрштавањем јерменског краља Тиридата (постављеног на престо од стране римског цара), Св. Григорије Просветитељ је већ 301. године ство-

рио услов за развој хришћанства, које је имало сопствену варијанту условљену географским положајем — на коме су се одвијали бурни историјски догађаји — Јерменије као попришта битке која се одвијала између ислама и хришћанства, односно између Арабљанског Царства и Византије. У другој половини четвртог века Персија, ширећи своје границе, ставља под своју власт већи део Јерменије, покушавајући да успостављањем маздаизма искорени хришћанство. Услед недостатка писма богослужења су се обављала на грчком у Византијској Јерменији, а у Персијској Јерменији на сиријском језику. Почетком петог века, увиђајући потребу за писаним јерменским језиком, краљ Јерменије је поверио свештенику Мерсопу Маштоцу састављање јерменске азбуке, коју је Маштоц прилагодио морфологији јерменских гласова. После формирања јерменске азбуке свештеник је, са својим помоћницима, превео Библију и литургијске књиге. У наставку верских догађаја црквена политика одбија да прихвати Халкидонски сабор, уважавајући одлуке само сабора из Ефеса. Наступајући политички догађаји, двовековна пустошења и ратни сукоби између Византије и Арабљана за превласт над Јерменијом, имала су свој коначан завршетак доласком Турака Селџука, који је уједно значао крај јерменске државе (око 1066. године).

Данас, Јерменска Република је у саставу СССР. Јерменски народ, прогањан од Турака, највише је страдао у геноциду спроведеном од стране турског маршала Кемала Паше Ататурка, да би се коначно ослободио од турских прогона после II светског рата. Данас јерменски народ насељава највећим делом СССР, а расељени су и широм света.

Јелена Врсајкоџић

Свештеномученик Григорије Просветитељ, епископ јерменски (+ око 335. год.)
Наша Православна црква прославља га 30. септембра / 13. октобра.
Његов син Аростан, такође епископ, продужио је дело свога телесног и духовног оца — био је један од триста осамнаест светих отаца учесника I васељенског сабора Цркве.

Григорије, велико светило,
своје роду и своје народу,
одриче се славе и богатства
рад скудости Христа Распетог,
рад богатства на небу вечнога;
ум свој Богу на небо узнесе,
па све муке телесне поднесе,
и све муке без муке отрпе,
снажан силом Божије благодати,
храњен хлебом од Бога послатим,
брањен од зла Божијим промислом.
Од славе се спусти у низину,
из низине диже на висину —
на висину славе непролазне.
Григорије велики и свети
Јерменију Исусом просвети (...)
Славом слави земља Јерменија
и њених свога — Григорија.

(Охридски џрипој)

Допис из Америке

Српска вера

Ако једног православног Србина запитају које је вере може се лако десити да његов одговор буде: „српске“. Овако нешто може се само од Србина чути. Један Француз никад неће рећи да је француске вере, нити Немац да је немачке. Једино Србин може рећи да је српске вере и то ће бити за њега нешто сасвим нормално. Кад Србин каже да је српске вере он сматра да је рекао нешто што треба да буде јасно и разумљиво — нешто што не изискује никаква накнадна тумачења и објашњења.

У овом чланку покушаћемо да у најкраћим потезима изнесемо главне карактеристике српског православља и објаснимо како је дошло до тога да се српство и православље слију у једну недељиву целину и постану једно. Да бисмо овај посао могли успешно обавити морамо се обратити историји за помоћ.

Почевши са Светим Савом па кроз векове, независно од тога шта се све дешавало на тлу наше отаџбине, Српска црква и српски народ ишли су увек руку под руку, у миру и рату, у добру и злу. Српски патријарси, епископи, свештеници и монаси били су, не само верски представници и учитељи вере и морала, већ исто тако и национални вођи. Многи од њих положили су своје животе у одбрани своје вере и слободе. За сва она велика и славна дела, са којим се ми Срби дичимо и поносимо, ми дугујемо захвалност нашој Цркви и вери. Ако бисмо данас избрисали из наше историје улогу и заслуге Цркве у нашем националном животу и достигнућима, нама једноставно не би ништа остало; ми не бисмо имали своје историје.

У временима ропства, патњи и страдања Срби су имали два савезника: Бога на небу и Цркву на земљи. Са ова два савезника на својој страни они се нису никог бојали. Свој пораз на Косову 1389. године они су претворили у своју највећу победу. Благодаревши својој чврстој вери у Бога и нади на поновни васкрс и слободу они су преживели 500 година ропства под Турцима, сачували своју веру и сва своја верска и национална обележја. Они су живели како их је Христос учио, стављајући Бога и Његову правду изнад свега осталог. Кад год су имали да донесу неку важну одлуку они су увек царство небеско стављали изнад царства земаљског, вечно изнад привременог и божанску правду изнад човечанске. За време ропства под Турцима све српске генерације имале су да одлуче да ли да буду преведени у ислам и уживају сва права и привилегије, загарантоване грађанима велике Турске империје, или пак да остану робови. Њихова одлука

била је увек да остану у својој вери, без обзира на последице. Чврстина њихове вере и њихова одлучност представљају јединствен пример ове врсте у историји човечанства.

Сваки онај који се посвети изучавању српске историје мора се обавезно запитати: како је српски народ успео да своју веру у толикој мери ојача да је био спреман, у свако доба, да жртвује све што је имао, укључујући и свој живот, за Христа и царство небеско. Постоји нешто специфично и веома интимно у односима између Христа и нашег српског народа, што се тешко да наћи код било ког другог народа у свету.

Наши преци нису своје лекције о Христу учили из књига и уџбаника, нити из предавања високоучених теолога. Они су своје лекције учили од свештеника и калуђера, а првенствено од својих родитеља. Они су Христа носили не у свом интелекту већ у своме срцу. Свака српска кућа била је мала црква где се хришћанска вера учила, одржавала и практиковала у свакодневном животу.

У очима наших предака Христос није био странац. Они су налазили много сличности између Христовог живота и њиховог живота, између Христовог пута и њихове историјске стаје. Зато су га усвојили, свим срцем својим и свом душом својом, не само као Бога и Спаситеља, већ исто тако и као свог животног сапутника. Кад год би њихова историјска стаза постала стрма, каменита и трновита они су увек мислили на Христа, осећали његово присуство међу њима и упркос свих зала били поносни да следују пут, којим је некад Син Божији ходио.

Проповедати Христа нашим прецима није био тежак посао. Њима није било потребно надугачко и нашироко објашњавати значење Христових речи из Његове Беседе на гори:

„Благо оним који плачу јер ће се утешити.“

„Благо гладним и жедним правде јер ће се наситити.“

„Благо оним који су чиста срца јер ће Бога видети.“

„Благо оним који мир граде...“

„Благо оним прогнаним правде ради...“ (Матеј 5—4—10).

„Иштите прво царство божје и правду Његову...“ (Матеј 6:33)

„Уђите на уска врата јер широка врата и широк пут воде у пропаст“ (Матеј 7:13)

Све што је Христос овде рекао било је разумљиво нашим прецима. Те Христове речи звучале су им као нешто њима упућено.

Ми данас живимо у веку у коме је царство земаљско популарније него царство небеско. Због тога проповедање Христа и његове науке из дана у дан бива све теже, специјално овде у Америци, где су угодности које пружа царство земаљско и превише примамљиве и саблажњиве да их се грешни човек тешко одриче. Ту тешкоћу највише осећамо ми свештеници, који смо вољом судбине оставили своју стару отаџбину па дошли овде да у овом новом свету, презасићеном богатством и земаљским угодностима, проповедамо Христа. Нема ни једног од нас који се није досад бар једанпут запитао: како је могуће проповедати Христа човеку, који никад није био ни гладан ни жедан, ни го ни бос; никад није био тлачен и угњетаван и прогоњен на правди Бога? Њему блаженства из Христове Беседе на гори звуче као нешто страним што он није у стању да схвати и разуме.

Христос нас је учио да улазимо на уска врата и идемо уским путем, јер широк пут води у пропаст. Историјски ход нас Срба није ништа друго већ уска стаза, коју нам је Спаситељ препоручио. Том стазом ходили су наши преци и без роптања примали и подносили све патње, страдања и тешкоће, које су их на том

путу сналазиле и били увек поносни да ходе Христовом стазом.

Данашњи модерни човек не воли уске путеве. Њега интересује царство небеско, али му се не свиђа пут којим се тамо стиже. Он сматра да је стари пут у царство небеско исувише стар, узак и кривудава и да га треба заменити једном широком аутострадом, на којој би путовање било лакше и угодније и са којим би се много брже стизало на циљ.

Христос нам је рекао: „Ко хоће за мном да иде нека се одрекне себе узме крст свој и иде за мном“ (Марко 8:34). Српско православље, или друкчије названо српска вера, учи своје вернике да Христов пут није пут којим тече мед и млеко, већ трновита стаза, која изискује жртве и као награду за те жртве обећава царство небеско. Српска историја препуна је примера како треба следовати Христа. Из тих светлих примера, које су нам оставили Свети Сава и остали српски светитељи и богоугодници, учио је српски народ лекције о својој вери, па је то свакако и био повод да појединци назову своју веру српска вера.

Бити српске вере не значи ни у ком случају нешто негативно. То не значи бити неки нововерцац, или јеретик, који погрешно тумачи Христово учење и основне истине Хришћанске вере. Бити српске вере не значи бити загрижени шовиниста, који воли и обожава само своју нацију а све остале мрзи и презире. То не значи бити непријатељ мира, изазивати неред у земљи и сејати мржњу и раздор међу народом. Напротив, бити српске вере значи бити добар православни Србин и ревносан Христов следбеник, у добру и злу, у радости и у жалости. То значи бити веран члан Српске православне цркве и ревносно испуњавати своје верске дужности и обавезе. Бити српске вере значи славити Видовдан, Крсну славу и остале верске и националне празнике и светковине и брижљиво чувати наше лепе српске обичаје и традиције, које су нам Свети Сава и наши добри преци у наслеђе оставили. То значи бити добар родољуб, љубити своју отаџбину и своју слободу, бранити своје и не дирати туђе.

Проџа Рагиша Пурић

Шта долазећим поколењима ми остављамо?

И КАКО ЋЕ ТО ШТО ИМ ОСТАВЉАМО
ГОВОРТИ О НАМА!

У београдској дневној штампи и седмичним ревијама објављен је низ написа посвећених одбрани манастира Студенице и Мораче, због угрожености која им прети у вези планирања изградње акумулационих језера у њиховој близини. У већини публикованих текстова изнети су озбиљни аргументи, који упозоравају на штетност тих подухвата по живот споменика. Илустрације ради овде ће бити наведени само неки од тих чланака, као:

1) Једнострано посматрање воде, доноси трагичност решења (Политика, 26. III 1988).

2) Одузимање Студенице реке лишило би је сопственог имена (Политика, 25. III 1988).

3) Водосистем „Студеница“ би пореметио еколошку равнотежу (Политика, 12. III 1988).

4) Манастир и долина Студенице су јединствена целина (Политика, 22. III 1988).

5) Нипошто вода близу споменика (Политика, 14. IV 1988).

6) Да ли би Французи срушили Нотр Дам? (Нин, 21. II 1988).

7) Шта хоће нови варвари (Политика, 9. I 1988).

8) Благо српске културе. Студеница је извор традиције и духовности које су српски народ укључиле у највредније токове европске цивилизације (Политика, 30. X 1986).

9) Студеницу и Морачу треба сачувати (Политика, 21. II 1988).

10) Морачи прети вода, а Морача је јединствени сачувани споменик из XIII века, непоновљиве архитектуре, богат фрескама, олтарским иконама и вредног иконостаса (Вечерње новости, 20. III 1988).

11) Друштво историчара уметности Србије написало је протест због планирања изградње акумулационих језера не само код Студенице и Мораче, већ и због подизања бране на Рзаву код Ариља, на реци Јерми код манастира Поганова и на реци Пчињи код манастира Прохора Пчињског. За манастир Морачу је речено у том протесту да је један „од најсјајнијих споменика градитељства средине XIII века“, који жели да униште савремени рушилачки поход (Политика, 10. IV 1988).

У новијим послепратним збивањима у овој држави не мали је број српских

православних храмова пресељен, да би се на њиховим местима подигли војни полигони и саградиле бране хидроцентрала. Ту незавидну судбину доживели су:

1) Велико Набрђе код Ђакова (направљен је војни полигон)

2) Гаково код Грубишина Поља (такође је изграђен полигон)

3) Добрићево, манастир код Требиња, је пресељен због хидроцентрале

4) Драговић, манастир у Врлици, је потопљен због хидроцентрале

5) Јовање, манастир у Овчару, пресељен је због хидроцентрале

6) Пива, манастир, задужбина херцеговачког митрополита Саватија, доцнијег српског патријарха, је премештен због хидроцентрале

7) Растушје у Зворничко-тузланској епархији, такође је премештено.

Да није неопходно рушити и пресељавати вредне споменике градитељства показује став босанских Муслимана, који је за сваку похвалу, јер нису дозволили да се премести на Дрини Ћуприја код Вишеграда, да би се на њеном месту саградила хидроцентрала. Због њиховог отпора брана се гради два километра испод Ћуприје, па се на тај начин не доводи у питање опстанак Ћуприје.

Мада је и лаику јасно да је лакше пренети један мост, него један храм, савремени управљачи Босне нису дозволили да се тај експеримент примени на Вишеградској Ћуприји. То је лекција онима који не умеју да штите и чувају културно наслеђе предака. (Политика, 10. III 1987).

Колико је важнија Студеница од Соколовићева моста није потребно наглашавати, поготово кад се зна да је Студеница „родила“ Хиландар, Прву српску архиепископију у Жичи и Патријаршију у Пећи. Да није било Немањића и српског средњовековног племства и да нема духовног доприноса Српске православне цркве у свим областима стваралаштва српског етноса о Србима би се знало колико о Куманима, Обрима и Печењезима. У том случају само би понеки топоним казивао да је у овоме поднебљу живео народ који је српско име носио.

Културни, национални и верски императив наређује да се и Свети архијерејски сабор озбиљно zaloжи на меродавним местима за чување не само Студенице и Мораче, већ и осталих храмова и светиња, као и целокупног културног наслеђа, које су нам преци оставили. у противном, нико неће избећи Дамасков мач осуде и правде.

Студеница, Морача и сви други наши храмови нису и не могу бити брига појединих епархија, већ целе Српске православне цркве, зато о њима на првом месту треба да проговори Свети архијерејски сабор Српске православне цркве. Док се лаичка штампа залаже за чување споменика наше прошлости, званично Црква не сме да ћути.

Свејшозар Душанић,
Управник Црквеног музеја

Поново ѝроѝлакала икона Мајке божије у Америци

Прошле године је у нашем листу објављена вест, да је икона Пресвете Богородице на иконостасу албанске православне цркве у Чикагу проплакала. Икона је плакала пуних седам месеци — од Светога Николе 1986. године до Васкрса 1987. године. За то време је кроз цркву прошло неколико стотина хиљада верника Православне цркве, разних народности, а такође и велики број припадника разних хришћанских деноминација.

Чудотворна икона Мајке Божје је умножена и нашла се на почасном месту многих домова не само Америке већ и других континената.

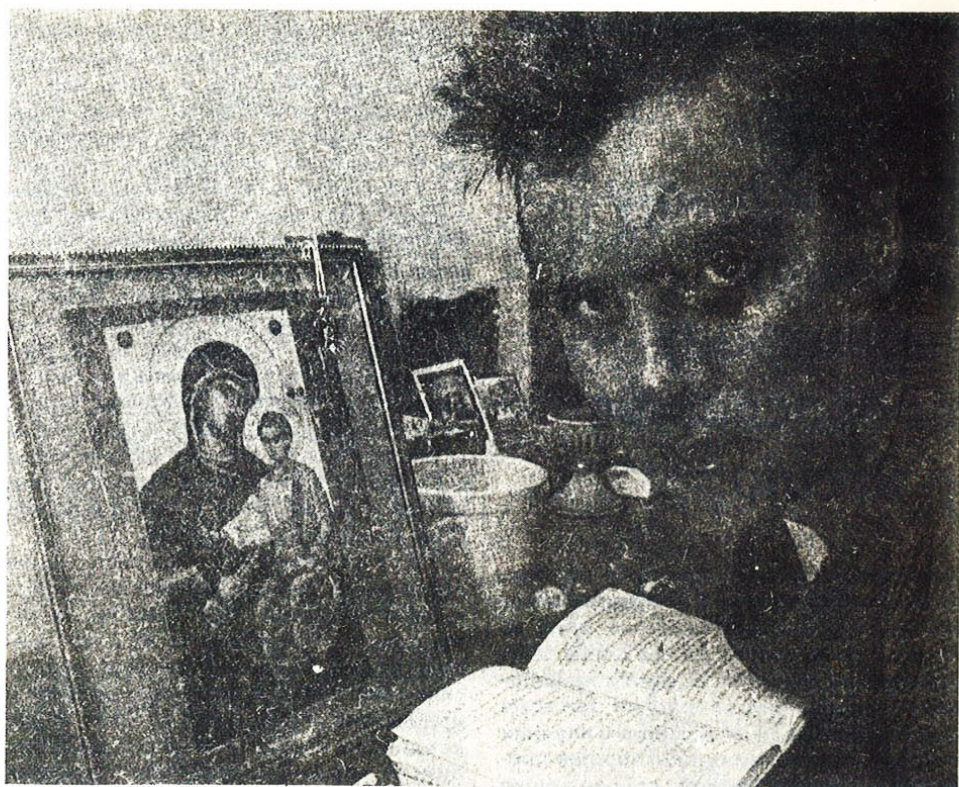
Велики број православне деце широм Америке летује у црквеним одмаралиштима, где се, поред разних спортских активности, сваки дан слуша верска настава и узима активно учешће у посведненим богослужењима.

Православна карпатурска епархија (у саставу Цариградске патријаршије) има један од најлепших кампова — Кемп Назарет у држави Пенсилванија — који је и ове године користило 250 православних Грка. Сви су они били сведоци, у ноћи између 22. и 23. јула ове године, када је у току свеноћног бденија копија ове иконе из албанске православне цркве у Чикагу проплакала.

Један од очевидаца је, том приликом, узвикнуо: „Ја сада знам да је православна вера жива и да је Бог стварност: Сада је за мене на првом месту Бог, моја фамилија, па тек онда је.“

И варвари су рушили и пљачкали јер су у своје време њихова племена од тога имала користи — истовремено, за долажења поколења неповратно су пропала непроцењива блага људског стваралаштва! А шта је после тога остало? Остало је појам *варвар*, који означава рушиоца културних вредности, или онога који до њих не држи; остао је и појам *варварство*, који означава предцивилизацијски степен у развоју друштва. Добро промислимо о могућим последицама наших данашњих одлука — на који степен ће нас оне ставити!

Б.А.

Каленићки конак оѝеѝ није враћен

Пре овогодишњег заседања Светог архијерејског сабора, а такође и за време заседања, саопштена је Св. арх. синоду и Сабору одлука републичких власти у вези са конаком манастира Каленића.

За време аграрне реформе, манастиру Каленићу је одузет не само земљишни посед, који је он и за време Турака користио, већ му је потпуно незаконито одузет — национализован — манастирски конак, у коме су живели Конаси, братство манастира Каленића. Закон о национализацији је предвиђао национализацију најамних зграда, а конак манастира Каленића никада није био најамна већ наменска зграда, зидана за становање монаштва!

Годинама су мрачне силе, незналице и људи малог формата, тврдили да је конак зидао краљ Александар и да је зато национализован.

Професор др Љубомир Дурковић-Јакшић је својом исцрпном студијом, штампаном у нашем „Каленићу“, доказао, да је конак зидан пре Првог светског рата, на месту старог, изгорелог конака, и то средствима Св. арх. сабора, краљевине Србије и манастира каленића, а

такође и позајмицом манастира Јошанице, Витовнице и Јагодинске цркве. Међутим, и даље се оперисало именом краља Александра, који у време зидања конака није ни био краљ, и који никада није дао прилог за зидање каленићког конака, јер је његов отац, краљ Петар Први, једва састављао крај с крајем, подижући цркву Св. Ђорђа на Опленцу (у којој се све до јуче пушио дуван од стране чувара и некултурних посетилаца).

Манастирски конак се, у последње време, користио 3—4 недеље годишње за летовање деце и за повремене теревенке, а уз обавезно трештање музике, тако да се богослужење није ништа чуло!

Монахиње манастира Каленића, највеће ваљда мученице међу српским монахињама, живе у влажним и мемљивим просторијама и испод њихових кревета расту печурке. Овакав нехуман гест не може се срести ни међу становницима Африке, над чијом судбином је кукао, можда, и онај, који је годинама ометао враћање конака његовом законитом власнику. Успео је у једноме: име ће му се по злу памтити.

Примопредаја је заказана за 30. септембар, али до ње није дошло. Ваљда се опет испречио класични бирократа да би истерао свој ђеф до краја, јер то сматра највећим проблемом Србије!

Стрпљењу долази већ крај, јер је заиста доста шиканирања и невоља којима је Српска православна црква још увек изложена. Иако је Српска црква дуготрпљива, нико не сме да се тако дуго игра са стрпљењем њених верника.

Унијатски прославају Хиљаду- годишњицу православља у Русији

Хиљадугодишњицу крштења Русије, као изузетан културни и историјски догађај од огромне важности не само за Русију и православље него и за цео свет, прославили су у 1988. години и хришћани и нехришћани. У многим земљама широм света одржано је безброј научних скупова. Третирани су многобројни проблеми и аспекти живота, који се тешко могу разумети издвојено, без повезивања са предметним догађајем. Одржано је много и културних и верских манифестација. У свему овоме нису изостали ни унијати. У Југославији су, на пример, унијати прославили хиљадугодишњицу православља у Русији масовније и свечаније него Православна црква.

Пре него што се запитамо зашто је то тако, навешћемо неколико таквих унијатских прослава, служећи се при том, углавном, информацијама узетим из римокатоличких извора:

У Пољској, у граду Ченстохови, великом светилишту Пресвете Богородице, на иницијативу римског папе Ивана

Павла II, одржана је у септембру велика унијатска прослава Хиљадугодишњице. Трајала је два дана и једну ноћ. У Ченстохови се сакупила велика маса света. Служило је око сто свештеника, девет унијатских митрополита и епископа. Међу њима је био и „врховни архиепископ“ и кардинал Мирослав Иван Љубачивски, унијатски епископ са седиштем у Риму, који је наследио кардинала Слипија, украјинског епископа. Слипи је са осталим унијатским епископима емигрирао у Рим, не усуђујући се да због сарадње са немачким фашистима сачека ослобођење земље од немачких окупаната. Умро је у Риму (1984). У Ченстохови је био присутан и епископ из Крижеваца г. Микловш са унијатским свештеницима из Новог Сада, Шида и Руског Крстура (*Глас Концила* бр. 39 29/9/88).

У Југославији су одржане три веће прославе: У Загребу, Крижевцима и Прњавору код Бања Луке. Посебно свечано је било у Крижевцима. Из девет земља света је дошло око шездесет унијатских свештеника и осамнаест бискупа и надбискупа. Међу њима су била и два кардинала. И овде је на челу параде био римски кардинал, унијатски „врховни архиепископ“ Љубачивски.

Говорећи о овом крижевачком слављу, интересантно је примедба *Гласа Концила* (бр. 37 11/10/88): „Сви су се крижали (крстили) са три прста (унијати и католици). Сакупили су се у стару крижевачку катедралу да прославе обљетницу *своја кршћансѣва и своје љубавносѣи католичкој цркви*.“ Дакле, не руског православља, него унијатског кршћанства. Као да унијатство постоји хиљаду година!

У Прњавору постоји унијатска парохија. То су остаци оних унијата које је у ове крајеве насељавала из Галиције Аустро-Угарска. „Колонизација“ је почела 1890. год. и трајала је све до 1914. год. После II светског рата, из Босне су се унијати иселили у Војводину (Славонија, Срем и Бачка) и укључили у тамошње унијатске парохије. Ипак су успели да 17. јула 1988. год. организују свечану прославу крштења Русије. Сакупило се око двеста гостију. На литургији су служила два епископа: крижевачки г. Славомир Микловш и из Филаделфије (САД) г. Васиљ Костен.

И сам Рим се 9—10. јула 1988. г. помпезно и свечано, као и свуда, сетио великог догађаја. Према расположивим изворима (Г. К. 31 од 31. 7. 88), на прослави је било око седам хиљада гостију.

И тако редом. Свуда свечано, неприродно помпезно, са наглашеном тугом за „украјинске католике бизантијског обреда“ које је „Стаљин присилно припојио православној цркви“.

*Одкуда љолико и
џакоу славе?*

Откуда толико и такво славље хиљадугодишњице православља у Русији од стране оних чији су преци то православље изневерили и напустили, а њихови потомци, унијати, се од њега однародили и постали „католици бизантијског

обрета“, или у најбољем случају „гркокатолици“, и са православнима имају само заједничку прошлост, коју би такође радо заборавили?

На постављена питања нам је делимично одговорио *Глас Концила*, када каже да су се „католици бизантијског обреда“ у Крижевцима „сакупили да прославе обљетницу *СВОГА кршћансѣва и СВОЈЕ љубавносѣи Католичкој цркви*!“ Кардинал Љубачивски је у својој приповеди ово допунио када је, између осталог, рекао и ово:

„Њихова је украјинска црква од својих почетака била католичка, здружена с Петровим наследником, јер године 988. још није био проведени раскол између Бизанта и Рима. Веза јединства украјинске цркве са Светом столицом никада није била формално прекинута, а 1596. године је изричито обновљена у Брест Литовску...“

Наведена мисао није нова. После потписивања уније у Брест Литовску 1596. год. она је била пропагандно гесло свих пропагатора уније. Са њом су умиривали и своју савест и савест оних који су напустили своју прадедовску веру и створили једну хермафродитску, стерилну веру — унијатство.

Прославајући онако свечано Хиљадугодишњицу крштења Русије, унијати (а и римокатолицима) није уопште стало ни до Русије, атеистичке или православне, нити до прославе великог историјског догађаја. Важно је скренути и на овај начин пажњу светске јавности на себе и на тако звани, од стране Рима вештачки саздани проблем „украјинске католичке (унијатске!) цркве“. Познато је да унијатска црква у Украјини не постоји после легално одржаног црквено-народног Сабора у Лвову 1946. год.

За време прослава Хиљадугодишњице, наведених и многих других које нису наведене, за унијате је било посебно важно да подвучу исфабриковане „чињенице“, које њихова и римокатоличка штампа понавља из дана у дан: „Стаљинском вољом 1946. године је укинута црквено устројство украјинским католицима источног обреда“ (Г.К. бр. 38 18/6/88). Украјински католици бизантијског обреда „насилно“ су подвргнути јурисдикцији московског патријархата. С тим насиљем се није мирила ни католичка црква са папом на челу па и данас још тражи да се гркокатолицима у Украјини, тој цркви у катакомбама, врате њихова права и слобода...“ (Обновљени живот бр. 3/4/88). „Признање украјинске католичке цркве је битан предуслов за успјешан дијалог Руске православне са Римском црквом“ (Г.К. бр. 32 7/8/88). На жалост, не кажу какав дијалог. Да ли исти или сличан ономе који је католичка црква водила са руском (а и осталим) православном црквом између сабора у Брест Литовску 1596. г. до сабора у Лвову 1948. год.? И све у томе стилу и тону. Да не наводимо даље.

Да се хришћанство наметало незнабошцима таквим насилничким средствима и методама као што се унијати и њихови протежери желе да наметну једној најрелигиознијој, најхришћанскијој, страдалничкој православној цркви — сигурно је да не би „победило свет“ (1 Јн 5:4—5).

Свети Владимир унијат или римски папа православца?

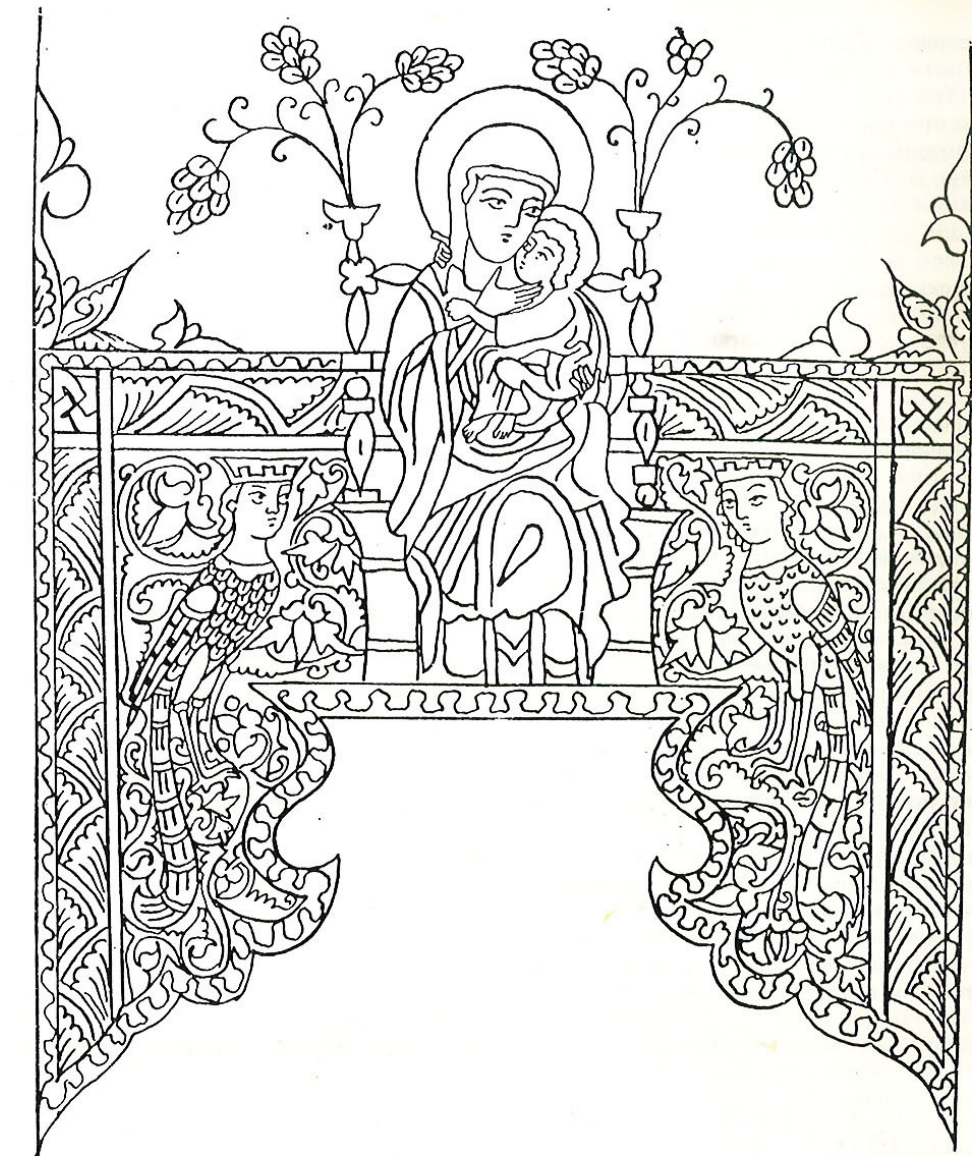
Господин кардинал Љубачивски се у Крижевцима у свом говору није огрешио само о једну историјску истину: Године 988, када је крштена Кијевска Рус са својим кнезом Владимиром, хришћанска Црква је била једна и нераздељена. Требало је и да заврши мисао да је до деобе Цркве дошло тек 1054. године, и да је до тада цела Црква на Истоку и Западу била православна. Дакле, 988. године и римски папа је био православца и уживао све почасти, које су му до тада припадале.

Унијати, који својатају св. Владимира, као да су изгубили везу не само са историјским чињеницама него и са здравим резонавањем. „Зло семе“, како неко за њих рече, сејано од тринаестог па све до двадесетог века, на срећу није могло да никне и развије се у дрво тако високо и широко да би заклонило духовно и историјско сећање и православних и римокатолика на заједничку хришћанску хиљадугодишњу прошлост до 1054. године, на визију и наду поновног братског јединства у „далеком неком поколењу“.

Какав је загађавајући историја одређила унијатима?

Седам векова ужасне пропаганде од стране Римске цркве, губљења огромних материјалних средстава (а шта да кажемо за душу?), ангажовање световне власти великога и цара — равно је цифри о статистичком постојању око седам милиона унијата у целом свету. Више од седам векова, а мање од седам милиона унијата! Да ли је овим групама унијата, расутим по целом свету, историја одредила некакву позитивну улогу и задатак? Православни су ту категорични. Унијати су још једна сметња, још један проблем који се испричио на путу дијалога између Православне и Римокатоличке цркве. По дефиницији унијата на Другом ватиканском сабору, најрепрезентативнијем скупу теолога, који памти историју, за унијате је речено следеће: „Источне цркве, које су у заједници са Апостолском римском столицом, имају посебну задату да промичу (пропагирају) јединство свих хришћана, њиховим оних источних оведа...“ Да ли у то верују римокатолици и унијати, после свега онога што су могли током дуге историје унијаћења да науче?

Мишљење свих православних је већ на самом Сабору, изразио грчки теолог, посматрач на Сабору, Нисиотис. Унија-

ти су сметња дијалогу између Православне и Римокатоличке цркве. Уз то је додао: „...Нико од нас (православних) неће тражити њихову помоћ за успостављање контакта са Римом.“

Фалсификовање историје

Историчари из редова унијата, поред бесмислене тврдње да је св. Владимир био католик, или, у најмању руку, бар унијат, нису се либили да исфабрикују и причу о настанку руског православља, према којој су заслугу за настанак хришћанства у Русији имали римски, а не византијски мисионари. Полазиште им је било следеће:

Кардинал Пиетро Дамиани (+1072), епископ остијски, прича у ((Житију светог Ромуалда“ (+1072) о мисији немачког мисионара Бруна Бонифација у словенским земљама, „све до руских области“ (ad regem Russorum). Житије се завршава необичним закључком: „И до данас се руска црква са њим (Бруном) поноси као блаженим мужем“. Ово је тврдња која не стоји и коју не потврђује ни један руски извор, нити се шта к томе задржало у народном предању.

По једној другој причи француског монаха Адамара (+1030), говори се о св. Адалберту и св. Бруну као проповедницима у Бохемији, Угарској и Русији, где су, наводно мученички страдали од Печенег.

Са наведеним подацима су унијатски историчари манипулисали до невероватних граница да би поткрепили своју теорију о учешћу Рима у покрштавању Руса.

Чак и евентуално римско слања мисионара у Русију, ништа не доказује. То је био једанаести век, а Руси су упознали Христа још у апостолско време, а дефинитивно су хришћанство пригрлили са крштењем св. кнегиње Олге и њеног унука св. Владимира. Треба имати на уму да су римске папе, и пре и после деобе цркве, имали претензију на словенске земље. Пре свега на Русију. Ради остварења својих претензија користиле су се свим средствима: и невољама народним, и политичким сукобима, и унутрашњим и спољашњим трзавицама. Само један пример: папа Јован V је послао св. Владимиру у Корсуњ (Керч) своје емисаре нудећи му заштиту и помоћ када је дошао у сукоб са Византијом. У „Никоновој летописи“ и у „Степеној књизи“ је забе-

лежено: „Дођоше посланици из Рима и мошти светитеља донесоше“.

Узалуд су биле и „мошти светитеља“ (за оно време најпримамљивији поклон) Владимир је прихватио традицију Византије и Православне цркве. Она се у Земљи Руској укоренила до те мере да је један савремени византолог с правом могао да напише да је последњи византијски цар мученички завршио свој живот 1917. године, мислећи при том на руског последњег цара, Николаја II.

Однос Руса према странцима и иноверцима

Да ли су православни Руси били „насилници“ и „тлачитељи“ туђе вере, како их тенденциозно унијати желе да покажу?

Истина је да је Русија, током целе своје историје, била веома осетљива на очување слободе и чистоте православља. Према другим верама и другим народима се односила толерантно и са поштовањем, ако су долазили са чистим и поштеним намерама. Са агресорима је имала своје посебне обрачуне. Унијати као да су заборавили да су они продукт агресије и зле намере. Католичка црква је у Русију и на Русију најчешће долазила са злим намерама. Да ли је заборављен поход тевтонских крстоносца са севера да покоре „шизматике“ тј. православне Русе, баш онда када су се ови борили на живот и смрт против татарске најезде?

Пораз на Чудском језеру је био њихова плата. Или упад пољских „интервенциониста“ и заузимање чак и Москве 1610. године? Заузевши Москву, прво што су учинили било је да у њене храмове уведу католичке попове и католичке мисе, а када су у бежанији напуштали Москву, под налетом устаника предвођених Мињином и Пожарским, без поштеде су баш те храмове спаљивали!

Дешавало се током историје да су Руси, специјално у односу на латине, у периодима када је „тара премашила меру“, могли да предузму и драстичне мере. Митрополит Георгије је препоручивао да „са латинима не подобајет ни трговати, ни њихову молитву примати, ни пити из једне чаше, ни јести ни дати им (да једу). А ако се деси да православни мора са њима да једе по нужди, нека постави посебну трпезу и посуђе.“ Монах Теодосије (Грк) овоме додаје: „...а просјаку, Бога ради, дати да једе и да пије, само из његове посуде“ (12. в. за време књаза Изјаслава).

Иначе је познато да су се руски владари у принципу благонаклоно односили према странцима и иноверцима. Сам св. Владимир је оженио свога сина Свјатополка католикињом, кћерком загриженог католика, пољског краља Болеслава. Са принцем је у Русију дошла и њена „духовна“ пратња, на челу са бискупом калобережским (колбергским) Рајнберном. Одмах по доласку у Русију, Рајнберн је подстицао Свјатополка против оца, а у циљу „ширења и прихватања латинског обреда“. Познато је како се ово завршило и са каквим потресима у тек оправослављеној Русији.

Да наведемо још само неколико примера. И данас храмови у Московском Кремљу изазивају дивљење посетилаца; они су дела италијанских градитеља. А узгред неколико примера и из новије историје: Руска царица Катарина II (1762—1796) је била заштитник католичког монашког реда — језуита. Чак и сама Католичка црква и католичке државе су долазиле у сукоб са овим свемоћним монашким редом, а царица Катарина га је у Русији заштитила и одржала. Језуите, које је основао Игнатије Лојола 1534. године, укинуле су типично католичке земље: Португалија 1759. г. Француска 1764. год. Шпанија 1767. год. да би га, најзад, папа Климент XIV 1773. год. својим указом укинуо у целој Католичкој цркви. Папину одлуку Катарина није уопште објавила у Русији и дозволила је језуитима да живе и делују. Када је папа 1814. год. поново обновио језуитски монашки ред, редовници из Русије су му дали велики број еминентних представника.

И још један типичан случај, који превазилази сваку толеранцију. Руски цар Павле I (1754—1801) био је чак врховни поглавар „гросмајстер“, борбеног католичког витешког реда хоспиталита, познатих као јовановци или ритери белог крста. За њих је усред Петербурга, био основао „приорију“ (манастир).

Нешто раније, у 14. и 15. веку, у Великом Новгороду, културном центру целе северне Русије, сусрећемо хрватског доминиканца Венијамина као једног од предводника преводилаца библијских текстова на руски језик. Преводило се са латинског текста, познатог под називом „вулгата“, за време новгородског архиепископа Геннадја. Хроничар бележи да је Венијамин „свештеник и монах реда светог Доминика, по рођењу Словен, а по вери латин.“

Пуна је руска историја сличних примера толеранције према странцима и иноверцима. Али је пуна и одлучних ставова према сопственој деци, коју је изнедрила руска, словенска, мајка и Православна црква, а они су и једну и другу — издали.

Завршићемо ова размисљања у вези са унијатским прослављањем Хиљадогодишњице православља у Русији и њиховог ламентирања над „прогоњеним“ и „присилно“ враћеним у православље „католицима бизантијског обреда“, мислима псковског монаха Филотеја, израженим у писму упућеном 1510. год. цару Василију III:

„Москва у свету сија јасније од сунца. Све су хришћанске империје пропале, а место њих стоји једино царство нашег господара. Два Рима су пропала, а трећи стоји, а четвртога никад бити неће.“

УНИЈА У ДАЛМАЦИЈИ

Зачетник уније у 19. веку у Далмацији је био њен епископ Бенедикт Краљевић, веома проблематична личност. Своју монашку каријеру је отпочео крајом манастирског новца. На основу фалсификованог документа да је протосинђел, прикупљао је милостињу за манастир у коме није био сабрат. Симонијом и преваром је постао епископ, а политичким акробацијама, српски далматински епископ, иако у њему није било ничег српског. У историју је ушао са презименом Краљевић, иако се ни до данас не зна које му је било право презиме: Пачаурица, Паћаура или Полизовић. Оваква личност је искоришћена од стране Рима, а преко аустријских власти, за дело унијаћења у Далмацији. Циљ оправдава средство! Са Краљевићем је унија у Далмацији почела, развијала се и незадуго после његовог уклањања из епархије, нестала.

Са Краљевићем и његовом делатношћу су се позабавили многи научници. Један од најранијих података имамо од Краљевићевог личног секретара, протођакона Андреја Личинића. Он је први обзнанио закулисне радње свога епископа. Из страха од репресалија аустријских власти морао је да побегне и да често мења место боравка. Видимо га у Црној Гори, Србији (где је неко време био дворски ђакон кнеза Милоша), Влашкој и Бесарабији. Тамо је припремио тајну

преписку епископа Краљевића са аустријском владом, коју је 1863 год. у Београду објавио члан српске словесности Алекса Симић под насловом „Преписка о унији далматинског епископа Венедикта Краљевића са аустријским правителством“. Ову преписку је вешто искористио Рус, Л. В. Березин и у другом тому свог дела „Хорватија, Славонија, Далмација и Војенаја Граница“, написао веома популарно историјско штиво „О унијатској цркви у Далмацији.“ (Ст. П. 1879) Генерални викар за Далмацију тога времена Герасим Зелић је имао планиране и наметнуте му контакте и сударе са Краљевићем и овековечио их је у своме „Житију“ (изд. СКЗ књ. 58), а учени епископ Никодим Милаш је свему томе додао исцрпну историјску грађу и зналачки приказао Краљевића и његову унију у делу „Православна Далмација“ (Н. С. 1901)

Политичке њриликe у Далмацији

У Далмацији се током историје сменило неколико политичких управа: Млетачка (1423—1797). Аустријска (1797—1805), Наполеонова француска (1805—1814) и поново аустријска (1814—1918). Једино је за православне била подношљива француска управа, која је прогласила верску толеранцију.

Млетачка република се у својој политици према православнима руководила становиштем да је на Флорентинском сабору (1438/1439) дошло до сједињења црква. Православна црква као таква више не постоји. Постоји само једна римокатоличка црква у којој је дозвољено служити и по источном обреду. За заузимање оваквог става је био најзаслужнији бивши руски митрополит Исидор, који је боравио у Венецији и успео да до те мере фасцинира млетачку владу да је донела и званичну одлуку да сваки онај који *није хрио* да призна унију и буде унијат мора да буде римокатолик. Папа Пав X је 18 маја 1521 год. издао и булу да су одлуке Флорентинског сабора обавезне за све следбенике источне цркве у Републици, те стога не могу ту да постоје „шизматички“ него само „католици“. Папа Пије IV је 16 фебруара 1564 издао наредбу да сви православни, који се налазе на територији латинских епархија, морају да признају над собом само њихову јурисдикцију. Из оваквих одлука су природно истичале друге одлуке локалних католичких власти, као на пример которског бискупа Ивана Анутна Сборавацуса да католички свештеник мора да обучава православног свештеника пре него ступи у пастирску службу (1679), да Срби морају да светкују латинске празнике (1679 г), па и налог световне власти из 1686 год. „да сви свештеници грчког обреда имају унапред бити постављени и уведени у парохијску службу од латинских бискупа“.

Православни Срби се нису покоравали. Њихови редови су се попуњавали сталним преласком група и појединаца из Турске, а Млетачка република је морала са њима да рачуна и као одбранбе-

ном силом. Видећи њихову некомпромисну постојаност у православној вери, влада је после више од три стотине година, 16 новембра 1780 год. издала дозволу да се изабере нови епископ без обавезе било каквог позивања на одлуку Флорентинског сабора.

Аустријска управа је била као и млетачка, али у пракси још агресивнија и нетолерантнија. И Аустрија је поновила 1798 г. млетачку одлуку из 1679 год. да православни у Далмацији морају да празнују све латинске празнике. Пошто су православни ову одлуку багателисали, иста се понавља 23 августа 1800 год. под претњом најстражије казне. Имајући овакав став према православнима, за аустријску локалну управу у Задру је било логично да изда налог да се 6 јула 1800 год. и у свим православним црквама звоњењем свечано огласи избор папе Пија VII за поглавара римокатоличке цркве. Чињене су и друге тешке неправде православнима. Католички свештеници су упадали са народним литијама у православне цркве за време саме литургије и тамо читали своја литанија. Све је ово изазивало узнемиреност и протесте у народу у директне тужбе Бечу против локалних власти.

По одлуци пресбуршког мира од 26 дец. 1805 год., Далмација је прешла под власт Француза. Одмах је била прокламована слобода вероисповести. По рескрипту Наполеона I од 19 септ. 1808 г. било је дозвољено да се у Далмацији оснује православна епархија и отвори православна богословија. За Наполеоновог намесника Викентија Дандоло каже наш епископ Милаш да је био „један од најмудријих и најдушевнијих старјешина, што је икада Далмација имала“.

Нажалост, по Бечком миру из 1814 год. Французи су морали да напусте Далмацију и да је предају Аустрији, не спровевши у дело одлуке из 1808 г.од. о оснивању епархије и отварању богословије.

У овом другом периоду аустријске управе у Далмацији, бечка влада је решила да православне Србе у Далмацији преведе у унију. За ову идеју је придобила генерал — губернатора Далмације у Задру барона Томашића, министра унутрашњих послова грофа Саврау, а епископу далматинском Бенедикту Краљевићу је дата улога да идеју унијаћења реализује.

Интересантно је навести да је у ово време у Далмацији живело око 280000 становника. Од тога је око 200.000 римокатолика (71%) имало дванаест бискупа, а око 80.000 православних није имало ни једног епископа.

Бенедикт Краљевић

Родио се у селу Балца код Солуна. Отац му је био Грк а мајка Бугарка. Као дете је отишао у манастир св. Атанасија код Солуна, замонашио се и постао ђакон. Због проневере, или крађе 6000 гроша, напушта манастир, бежи у Букурешт, па у Јањину; лута по Србији и Босни приказујући се као протосинђел са

Синајске горе и „прикупља“ прилоге за томашњи манастир. Из Босне, у којој је владала колера, заобилазећи карантинске прописе, Краљевић долази и у Задар и тражи од архимандрита Герасима Зелића дозволу да и код далматинских свештеника и народа „прикупља“ милостињу за Синајски манастир. „Пошто сам његов српски тешко разумео — пише Зелић у свом Житију — мислећи да је Грк, почео сам са њим да говорим грчки“. Необављена посла, Краљевић се из Далмације вратио у Босну. На основу фалсификоване грамате цариградског патријарха, босански митрополит, Грк Калиник, уз велику награду, са епископима призренским и херцеговачким, хиротонисао је Краљевића 1806 год. за епископа кратовског. Митрополит Калиник се после тога повукао у Цариград, имовини стеченој у Босни је додавао редовна уговорена примања од Краљевића, који је сада, иако бесправно и неканонски, управљао босанском црквом. Због финансијских малверзација је био ухапшен од турских власти. Опет подмићивањем и лажним обећањима, успева да се ослободи из затвора и побегне у Аустрију, дајући војном команданту у Петроварадину свом бекству политичку димензију. Митрополит Стратимировић му је одредио за боравак манастир Бешеново. Када је Турска дипломатским путем тражила од Беча да јој се Краљевић изручи због финансијских малверзација, он, не јављајући се чак ни митрополиту који му је дао уточиште, напушта Бешеново и одлази у Далмацију, која је тада дошла под Француску управу. У то време је у Далмацији у оквиру француске управе, формиран и грчки гарнизон. Захваљујући утицајним Грцима из овог гарнизона, Краљевић је приказан новим властима као веома погодна личност за учвршћење француског утицаја у Далмацији. Преко грчких веза он успева да дође чак до генерала Мармона, који је тада боравио у Сплиту и да преко њега обезбеди бесплатан стан и стални боравак у Шибенику. По препоруци Мармона Наполеон је у септембру 1808 год. издао указ о успостављању далматинске епархије. Краљевић је успео преко свештенства и народа да прикупи 102 потписа с молбом да баш он буде постављен за епископа. Задарски гувернер Дандоло је представку проследио цару Наполеону да Краљевић као „најбољи, најморалнији и најпoboжњи човек за чију поданичку вјерност и мудро понашање јемчи народ“, буде и именован за далматинског епископа.

Баш у то време је против Француза букнуо народни устанак. На челу устанка је игуман Дубајић са већим бројем православних свештеника. Устаницима је циљ да у Далмацију уместо Француза доведу Аустријанце. По инструкцијама Дандола, Краљевић чини све да угуши устанак. Тражи послушност, „пошто су босански епископи и у прошла времена имали духовну власт над Далмацијом“. Не успевши у својим настојањима, на устанике је бацио најстрашнију клетву уколико не престану са својим акцијама, и о томе је окружницом обавестио народ.

„...Преблагі Бог... да их има проклеті и триклеті, непростені и по смрти не разрешені... да се расцепи земља и да их прогута, гнев Божији да сиђе на главе њихове, да им чеда остану сирочад, жене удовице, домови пусти и станишта дивљих звери...“, и све тако у истом духу. Клетва је имала успеха. Устанак је јењавао. За ревност и оданост Француској ствари, Дандоло је Краљевићу обећао награду.

Захваљујући далматинским устаницима, аустријска војска је била продрла чак до Шибеника. Генерал Петар (Перица) Кнежевић је наредио да се Краљевић, као заклеті непријатељ Аустрије, ухапси и спроведе у Осијек. На заузимање Стратимировића он је уместо у тамници, под аустријском стражом издржавао затвор у манастиру Бездину. Међутим, по Бечком миру из 1814 год. аустријска војска је морала да се повуче из Далмације и политички затвореници да буду ослобођени. Тако се Краљевић поново вратио у Далмацију окружен ореолом мученика за своје политичко ангажовање у корист Француза. Успут је навратио у Љубљану где је било седиште генерал-губернатора илирских провинција, генерала Мармона. На препоруку Мармона, Наполеон је 1810 год. именовао Краљевића за епископа за Далмацију и Боку Которску. Он је исте године био и најсвечаније уведен у трон далматинских епископа. Исте 1810 год. су француске власти одобриле да се у Шибенику отвори и православна богословија. Радост Далматинаца била је потпуна и њихов сан је био остварен када је француска управа и званично прогласила (10. 11. 1810) да је православна црква ослобођена сваког римокатоличког утицаја и да је њен епископ самосталан и у свим правима изједначен са римокатоличким бискупима.

Ето такав епископ је постао миљеник Аустрије и њено оруђе у унијаћењу православних Срба у Далмацији.

Када је Далмација поново дошла под аустријску управу 1814. год. биле су јој признате све установе, које јој је одобрила ранија, француска влада.

Рад на унији

Аустрија није напуштала мисао да је ради политичког јединства државе, неопходно идејно и духовно јединство поданика. Ово јединство су они од давнина видели у духовном јединству у оквиру католичке цркве. Међутим, били су свесни да се директно католичење или унијаћење у пракси показало неподесно за постизање жељеног циља. Оно је водило разбулковању страсти, сукобима у народу и антагонизму. Аустријском министру унутрашњих послова грофу Саврау синула је прекрасна мисао: На основу указа Наполеона I треба отворити богословију и преко ње и њених васпитаника спроводити унијаћење. Идеју је прихватио гувернер у Задру барон Томашић и његов помоћник, барон Круфтички. Истовремено су се сви они сагласили да је најподеснија личност за остварење планираног посла — епископ Краљевић. краљевић се усрдно прихва-

тио повереног му задатка. За то је имао и личних разлога: Пре свега, верним служењем аустријској и римској политици могао је најлакше да спере своје политичке грехове, које је учинио према Аустрији за време француске управе. Дволичан и превртљив, а похлепан на власт и новац, очекивао је да ће са својом сарадњом и ово добити. Имао је у виду да ће се ослободити и Стратимировића, чија власт се сада протезала и на Далмацију.

О спремности Краљевића на максималну сарадњу, Беч је био обавештен преко својих највиших службеника у Задру. Стога министар Саврау 26 августа 1818 год. писмено позива Краљевића да посети Беч ради детаљних договора. Успут је Краљевић свратио у Задр да прими за „путни трошак“ 1000 гулдена, пошто је читав пројекат уније требало да финансира бечка влада. Пре поласка је своју епархију окружницом обавестио да у Беч путује да „умоли“ цара да потврди неуреализовани декрет Наполеона I од 1808 год. о отварању православне богословије, подвлачећи да му је то највећа брига и животни циљ. Он свему даје лични тон подвлачећи лично залагање и личну жртву да би давнашња жеља свих православних била остварена. Сакрио је од народа и свештенства чињеницу да је само плаћени извршилац бечке и латинске закулисне политике и латинске намере да православнима у Далмацији наметну унију.

Посредством министра Саврау, Краљевић је био примљен код цара. Изложио је нацрт свога плана, који је иначе већ унапред био договорен код задарског гувернера: „...“ сједињење у једно цело својих православних поданика — житеља Далмације, Албаније и Истре — са римокатолицима.“ Јер је, како је доцније писао краљевић аустријском двору, „мисао сједињења црква потпуно овладала мојим срцем...“ По њему је сметња за унију необразовано свештенство. Ради тога је потребно да се отвори богословија. Учитељи треба да буду образовани духовници, грко-католици из Галиције, са знањем српског језика. Ради се о унијатима, који су ушли у састав римске цркве још 1596 г.

По Краљевићевом плану држава треба да сноси све трошкове оснивања и издржавања школе. Договарају се и детаљи. По завршетку школовања најдаровитији ученици ће бити, као државни стипендисти, упућивани на даље школовање у католичким школама, а остали ће одмах одлазити на парохије. Краљевић тражи да за рад на унији свештеници на парохијама треба да добију и посебну награду од 200 гулдена годишње.

Кроз неколико месеци Краљевићу је у Бечу био уручен царев одговор. уважене су све тачке договора у вези отварања богословије, њеног издржавања, наставног кадра и плана наставе.

На крају потврде озбиљног пословног договора, у царском писму су наведене и велике суме које ће се исплатити из државне касе епископу Краљевићу: Додатних 5000 гулдена за покриће трошкова боравка у Бечу, 1000 гулдена за

путне трошкове из Беча у Далмацију; његову годишњу плату Беч благонаклоно повећава са 15000 на 18000 гулдена, а за његовог секретара одређује награду од 500 гулдена „ако то својим радом (свакако на унији) заслужи“.

По повратку је Краљевић окружницом обавестио народ и свештенство да је „цар Фрања I благонаклоно уважио његово заступништво и испунио жељу православних Далматинаца“. Народ ликује. Заборавља своје епископу миниле грехе. Никада у Далмацији није било толико молепствија за цара Фрању колико у то време.

До отварања богословије требало је извршити психолошке припреме за „велико дело“. Краљевић путује у Котор и Дубровник. Измењује писма са задарским гувернером и Бечом у којима се у безборој варијанти понавља оно што је већ договорено. Владика се жали на Которане да су под утицајем владице црногорског. Подозрева од Зелића и клевета га. Планира да га смени и на његово место постави „поверљивог“ човека — поротосинђела Кирила Цвјетковића. О најситнијим стварима или извештава или се договара са властима у Задру. Тако на пример о обнови гробља у Шибенику. Раније је оно било подељено на део за православне и део за католике. Краљевић предлаже Томашићу да се преграда уклони и католици и православни се по реду сахрањују. И то ће, по њему, бити психолошка припрема за унију. „И једни и други ће увидети да међу њима нема никакве разлике, па ће и то послужити за почетак жељене и потребне уније“. Краљевић инсистира да се у богословију уведе и немачки језик, а предавач да буде један од унијатских професора, који ће доћи из Галиције. Са властима договара чак и овакве детаље: Професори из Галиције треба да допутују у Задр знатно пре отварања богословије, „да би боље увежбали српски језик и да би им порасле браде, да код народа не би било никаквог подозрења“.

Током двогодишњих припрема за отварање богословије, код народа је настало некадашњег одушевљења. Заменила су их шапутања о унији, зле слутње и сумње. Најзад, почетком 1820 год. У Шибеник су стигла четворица унијатских свештеника из Галиције на дужност предавача у богословији: Алексеј Ступнички, ректор, Јаков Чистински и Јаков Геровскиј, предавачи богословских предмета и латинског језика и Василиј Терлециј, предавач немачког језика. За остале, споредне предмете требало је обезбедити властите школоване људе. Краљевић је у Бечу у вези са тим, преговарао и са Вуком Караџићем, у чијој је кући био чест гост. у „Споменару“ Мине Караџић, који је и код нас објављен, стоји име и епископа Краљевића.

Предвиђено је да се сви богословски предмети предају на латинском језику.

Краљевић и даље у својим писмима обавештава Задр и Беч да је „припремљен терен за унију, која инетересује великодушно срце нашег обожавањог

монарха". Међутим, унијатски професори су са припремом за унију незадовољни. Са њиховим доласком у Шибеник и почетком предавања, слутње и сумње су постале стварност. Владичин ђакон Андреј Личинић, који је, као и остали, у почетку сматрао да је Краљевић поборник за народна права, сазнао је истину. Он указује на владику као на издајника вере и народа. Иако је знао да му прети опасност и од Краљевића и од аустријских власти, он преко далматинских родољуба обавештава народ о закули-сним, тајним замкама владике Краљевића. Православни Далматинци писмено обавештавају генерал-губернатора да убуду неће признавати Краљевића за свога владика, да својој деци неће дозволити да иду у богословију и траже да се унијатски свештеници врате у Галицију, а да се православним у Далмацији дозволи да слободно исповедају своју православну веру. И Задар и Беч су захтеве православних Срба оставили без одговора. Краљевић, видећи опасност по дело уније, повезује се са католичком месном јерархијом. Он одлази у католичке цркве; тамо клечи и кропи се освешћеном водом. Сматрао је да тако даје пример и својој пастви. Он се заузима код власти да у случају мешовитог брака, он обавезно мора да буде закључен у католичком храму и по католичком обреду. Сам владика подржава ширење гласина да ће сви они који се не одлуче за унију изгубити државну службу и да ће онима који се запошљавају унија бити пред-слов за запослење.

Народ је узнемирен. Пошто су молбе и жалбе Задру и Бечу остале без одговора, народни прваци се обраћају патријарху Стефану Стратимировићу у Сремске Карловце. Они моле његову заштиту и интервенцију код цара. „Радије ћемо да изгубимо сву имовину и своје главе него да се поунијатимо и изневеримо свој закон... Вода је дошла до уста и ми ти вапијемо, као апостол Петар, спаси нас да не погинемо..." Док Стратимировић писмено и лично води преговоре са Бечом, у Далмацији затварају и прогоне све потписнике као бунтовнике и анти-државне елементе. Године 1822 извршен је атентат. Незадовољници су пуцали на епископову кочију. Метком, намењеним епископу, убијен је ректор богословије, каноник Ступицкиј. Краљевић напушта Шибеник и склања се у Задар. Отуда је отишао у Падову, па у Венецију. Интервенција Стратимировића код цара и Метерника је успела. Краљевић је био пензионисан, а за епископа је царским указом постављен Јосиф Рајачић, доцнији српски патријарх. Краљевић је до своје смрти 1862 год. живео у Венецији и примао државну пензију од 3000 гулдена годишње.

Унијатски свештеници су се вратили у Галицију, а богословија је била затворена.

Крај уније

Противници уније, и поред наведеног расплета, су били и даље прогоњени. Кирил Цвјетковић је после двадесетогодишњег тамновања у Градишкој још

четрнаест година провео у заточеништву у манастиру Бездину код Темшвара. Тамо је и умро 1860 год. Многи свештеници и народни прваци су се спашавали бегством у Турску. Међутим, власти нису одустајале од унијаћења и после неуспеха са Краљевићем. Године 1835, под покровитељством задарског бискупа унију шири један бивши православни свештеник, кога је расчи-нио епископ Јосиф Рајачић. Аустријске власти дају богате новчане поклоне и привилегије сваком који се определи за унију. Дакле, овога пута унија се буквално купује. Задарски гувернер Лилиенберг државним новцем подиже унијатске храмове у три далматинска места (Кричке, Баљци и Врлика). А у Врлици су биле свега три унијатске породице! Год. 1844 нови православни епископ Јеротеј Мутибарић настоји да охрабри и учврсти у вери православни народ своје епархије. Он путује, проповеда и служи. Десило се да је стигао у Врлику истог дана када је по налогу аустријских политичких и црквених католичких власти у исто место дошао и крижевачки унијатски бискуп Гаврило Смичиклас, у пратњи гувернера и велике свите, да освети новоподигнути унијатски храм и парохијски дом. Народа је било много. Међутим, чим је освешћење завршено, сав тај народ се упутио у православну цркву, а унијатска је остала празна.

За време владике Мутибарића и Далмацији је било 878 унијата (1,1%) и православних 79.770 (98,9%). Захваљујући изградњи три храма и обилној помоћи, око 1840 год. у Далмацији је било око 1000 унијата, да би почетком овога века њих сасвим нестало. Тако је завршен и овај узалудни покушај унијаћења, који је проузроковао многа страдања. Када је притисак нешто попустио, 256 унијата се обратило 1. 10. 1848 год. локалним аустријским властима с молбом да им се дозволи повратак у православну веру. Они у писму наводе да се „нико није поунијатио из првог увјерења и чисте наклоности него што су неки од нас подмињени новцем, други обећањем какве милости од цесара, трећи пријетњама или обећањем да ће се ослободити од тамнице за учињену какву грешку..."

Унијаћење је отишло у историју. Али као да одзвања ехо поруке Божије о безумнику: „Ти ћеш сијати, али нећеш жети" (Мих. 6:15) или поруке Апостола: „Безумниче, ти што сејеш нећеш оживети..." (1 Кор. 15:36).

Ј. Олбина

Наши храмови

Црква Св. бесребрени- ка Козме и Дамјана у Сипићу

Парохија сипићка, архијерејско наме-снштво лепеничко, основана је 25. септембра 1888. године, а темељ прве цркве сипићке постављен је 8. јуна 1889. године. Најистакнутије личности око подизања цркве били су: председник црквене општине Антоније Пантић, трговац, а потоњи народни посланик, затим Јевта Благојевић и Данило Николић.

Земљиште за подизање цркве пок-ло-нио је Будислав Милојевић, величине 0,22 ха.

Црква је подигнута добровољним при-лозима парохијана, и у то време радови су износили 4.000 дуката, 37.000 динара и 15 пара.

Звона је поконио краљ Александар Обреновић, који је долазио у Сипић код Антонија Пантића, народног посланика.

Освећење цркве извршио је митрополит српски Михаило на дан 1. јула 1892. године.

Први парох-опслуживач сипићки био је Милун Јовановић, парох бадњевачки. Касније за пароха сипићког долази свештеник Петар Вучковић, родом из Брзана.

Године 1908. за пароха сипићког долази свештеник Милутин Настасовић, родом из околине Аранђеловца. Као млад свештеник врло се заузимао за цркву и народ. Долази Први светски рат и прота Милутин одлази на Солунски фронт заједно са војском као војни свештеник. Вративши се са Фронта прота Милутин наставља своју свештеничку службу у Сипићу.

Црква у Сипићу није била технички добро урађена и као таква није могла дуго да издржи већ је почела нагло да попушта. Зато је морала бити срушена 19. маја 1927. године.

Нова црква је отпочета да се гради 1928., а већ идуће 1929. је освешћена о чему сведочи следећи запис:

„Овај свети храм у селу Сипићу, срез лепенички, области Шумадијске, бановине Дунавске, посвећен св. бесребреницима Козми и Дамјану, поново сазидан на овом истом месту освешћује се благо-словом Његове Светости патријарха

Црква Св. бесребренина Козме и Дамјана у Сипићу

Српског Господина Димитрија а чинодејством Његовог Преосвештенства Викарног Епископа Сремско-карловачког Господина Др Иринеја Ђорђевића на дан 30. септембра 13. октобра 1929. године“.

Зидана по угледу на Лазарицу, данашња црква у Сипићу је једна од нај-

лепших сеоских цркава. Таквом је сматра Завод за заштиту споменика културе у Крагујевцу.

Предрачунска вредност грађења цркве на дан 24. јуна 1927. године износила је 345.124,79 динара.

Црква са звонаром дугачка је 17 м а широка 14 м. Покривена је берамидом.

Највећа заслуга за изградњу цркве припада проти Милутину Настасовићу на челу са црквеним одбором, који се састојао од 30 чланова и 15 заменика.

Прота Милутин, који је дошао на парохију сипићку 1908. г., остао је на истој све до 1952. године. Колики је углед прота уживао у народу види се по томе што му је народ сакупио новац, купио кућу и имање и дали му на личну својину.

Године 1953. за опслуживача парохије сипићке долази јеромонах Михаило Стојадиновић, који остаје само годину дана, а 1954. године за пароха сипићког долази свештеник Прока Прокић, родом из Ресника крагујевачког, и на истој остаје до 1961. када за пароха сипићког долази свештеник Милован Стевановић, на којој остаје све до 1978. године. За ово време изграђена је црквена кућа са салом за народ.

Тринаестог марта 1979. године на парохију сипићку долази млади свештеник Милорад Живковић. Наредне 1980. цркву у Сипићу посећује Његово Преосвештенство Епископ Сава и даје предлог да се црква у Сипићу, која је била доста оронула, реновира. За годину дана црква је била генерално обновљена, како споља тако и изнутра. Сви ови радови, који су завршени у октобру 1981. године, износили су тада 60 милиона ст. динара.

Прошле 1987. године црква у Сипићу је ограђена бетонском и гвозденим оградом.

(Из Лешојиса цркве у Сипићу)

Из ејархијској лешојиса

ОСВЕЋЕН ЗВОНИК РОГОЈЕВАЧКЕ ЦРКВЕ

У недељу 4. септембра 1988. године, свечано је освећен нови звоник цркве у Рогојевцу. Од раног јутра, верници села Рогојевца, Кикојевца, Кутлова, Забојнице, као и ближе и даље околине, хитали су храму Св. Мати-Параскеве у Рогојевцу. Око 7 часова црквена порта била је скоро пуна народа. Ту су омладинке и омладинци у народним ношњама већ формирали редове за дочек Архијереја. Позади омладинаца је свештенство и верници, од црквене капије до цркве. У 8 и 15. наишла су кола са Преосвећеним господином епископом, праћена коњаницима. По изласку Архијереја из кола, уз звуке звона, једна омладинка је предала букет цвећа најмилијем госту, архијереју Шумадије, који је кроз шпалир верних дошао до храма, где га је поздравио месни свештеник Саво Арсенијевић. У свом поздраву је изразио радост својих парохијана и своју, што може да поздрави Преосвећеног „у овој, не само духов-

ној и молитвеној светињи, већ и националној, где леже кости тридесет дивјунака Горње Груже, који су стрељани 1917. године од обесног окупатора, само зато што су били Срби. Међу стрељанима, на чијем је челу био учитељ Драгутин Глишић из Рамаће, који је по изреченој пресуди преког окупаторског суда храбро изговорио патриотску беседу у којој је означио скору пропаст окупатора. Међу стрељаним била је и храбра девојка Марица Михаиловић из Каменице.“

После поздрава, одмах је почела Света архијерејска литургија, коју је служио Његово Преосвештенство, епископ господин Сава са 12 свештеника и два ђакона. За певницом је певао октет крагујевачких свештеника.

При крају Свете литургије, господин епископ се обратио верницима Горње Груже, којих је било преко 2.000 душа, и у својој беседи напоменуо да је Српска црква у својој хиљадугодишњој мисији служила Богу и српском роду. Када је страдао српски народ, на челу страдања била је Црква и њено свештенство. Потом је господин епископ предао одликовање младоме свештенику Арсенијевићу — право ношења црвеног појаса — а црквени одбор је одликовао Архијерејском граматом признања, а све парохијане похвалио.

У 13 часова је постављена трпеза љубави, на којој је поред господина епископа и свештенства било и 1.500 парохијана и гостију цркве рогојевачке. Међу

њима била су и четири архијерејска намесника из бачке епархије и 100 верних из Челарева са својим свештеником, такође из бачке епархије.

У току ручка месни свештеник г. Арсенијевић је поздравио Архијереја, свештенство, госте и своје парохијане, захваливши се господину Епископу на своме одликовању и одликовању његовог одбора, а и својим парохијанима, који су у времену од 1982. године, када је почео да се прави звоник, па до 1988. године, дали својој цркви у новцу 6.797.796 динара и још 600 добровољних надица, а то данас износи око шест старих милијарди. Затим су изведене рецитације духовне и националне садржине. Потом је овај скуп поздравио протојереј г. Драгослав Степковић, архијерејски намесник крагујевачки, дотакнувши се и страдања српског народа на Косову. Потом је говорио и архијерејски намесник жабаљски (епархија бачка) протојереј г. Милан Делић, захваливши се на овом величанственом скупу и дочеку. На крају је Преосвећени дужом беседом поздравио овај благочестиви скуп српског народа, напомињући да вредни српски народ изграђује луксузне куће, али се пита: „Ко ће у њима становати, када је наталитет у српском роду на забрињавајућем минимуму!“

У 16 и 30. је отпутовао Архијереј и свештеници, а народ је наставио весеље до дубоко у ноћ.

Прођа Добривоје Бранковић

Црква Св. мати Параскева у Рогојевцу са новим звоником (слика горе) и стари изглед истог храма

ОСВЕЋЕЊЕ НОВЕ ЦРКВЕ У БАЧИНИ

Богато, лепо, ушорено, равничарско село Бачина, са тенденцијом да постане варошица, ако већ то сада није, налази се на путу који спаја Левач и Темнић на удаљености од Варварина око 3 километра, има веома лепу цркву Св. Преображења у самоме центру, која је украс села. А поред лепе цркве, како и приличи, леп парохијски дом.

Али и поред тога, побожност и неимарски дух Бачинаца иде у даљу акцију на зидању потпуно нове цркве у јужном делу села, где је и раније била „Светиња“. Нова Црква је лоцирана на дивном месту, а изнад ње се уздиже једно брдо које разбија монотонију равнице и даје јој посебну драж.

Цркву је пројектовао мр Радослав Прокић из Крагујевца. Оно што цркви даје лепоту споља, то је стара опробана техника коју пројектант афирмише. А то је, комбинација црвенкасте и жућкасте опеке која, у овом случају, замењује камен. И унутрашњост цркве је необична по иконостасу који је израдио Милан Матић из Бачине, а који је по угледу на оне из првих векова хришћанства, веома низак, не већи од 120 до 150 цм.

Уз свесрдно ангажовање председника Црквене општине бачинске г. Живојина Стојановића, Црквено-управног одбора, претходног пароха — протонамесника Милутина Поповића, као и садашњег пароха Станише Јовановића, који је уложио целог себе за изградњу и довршење ове цркве, она је изграђена у релативно кратком року — за непуне четири године.

Поменули смо предводнике у изградњи, али ништа мању заслугу од њих имају и Бачинци који новчано и материјално помогоше ово богоугодно дело и себе уписаху у књигу живота на небесима.

На позив пароха Станише Јовановића, председника г. Живојина Стојановића и парохијана Бачине, Његово Преосвештенство епископ шумадијски господин др Сава дошао је у недељу 9. новембра, на дан Св. апостола и евангелиста Јована Богослова, да освети ову нову цркву и посвети је Св. Николи.

Пред новом црквом Владику је бираним речима поздравио о. Станиша Јовановић, и између осталог рекао:

„...Жива црква у Бачини данас доживљава своју пуноћу. Ово је за њу велики дан, дан њене радости. Радује се, што ће данас Вашим светим молитвама и благословом добити нови олтар, тај Делић неба на земљи.

Српски православни народ, данас нема Помазаника за свога вођу, али он има вас, своје архипастире и молитвенике, своје сигурне вође и путовође који ће га одвести у „земљу обећану“ — Царство Божије, што је историјско светосавско-косовско одређење, завет који траје и трајаће до трајања српског имена.

Ви сте то кроз историју безброј пута потврдили — од Светога Саве па до данашњих дана.

Ако се икада оствари намера непријатеља српства и православља на Косову и Метохији, да тамо не буде ни једног Србина, знамо да ће последњи Србин који ће напустити та српска огњишта бити епископ са својим свештенством и монашством. Српски народ јесте и мора остати Христов народ...“.

По поздраву, уз песму „Достојно јест“ Владика је ушао у нову цркву са приметном радошћу и отпочео чин освећења новог храма, уз саслужење 4 свештеника и 1 ђакон, а по освећењу и Св. архијерејску литургију уз складно, лепо појање октета свештеника катедралног Успенског храма из Крагујевца, који су песмом увеличали ово славље.

Због великог мноштва народа, на крају Литургије Владика је изашао напоље, испред храма, и обратио се верницима, похваливши побожност Темнићана, а посебно Бачинаца. Похвалио је ревност

Бачинаца на изградњи нове цркве и призвао благослов Божији на све који материјално и новчано помогоше изградњу ове лепе цркве. Позвао је и народ да фрескама украси ову цркву изнутра и да је испуни на светим богослужењима.

Предочио је опасност по српски народ од ниског наталитета, који је рак рана која нагриза национално биће са несagleдивим последицама и позвао, да своје куће не пуне само намештајем и белом техником, него пре свега децом, јер ако нема подмлатка узалудан је труд око изградње ове цркве.

За уложени труд око изградње храма, Владика је одликовао: месног пароха о. Станишу Јовановића достојанством протонамесника, а архијерејском грамотом признања председника црквене општине бачинске Г. Живојина Стојановића, затим, Милана Матића, Душана Стојановића, Душана Ђекића, Михајла Ру-

жића, Михајла Спасића, Михајла Ђорђевића, Велибора Савића, Божица Пирећа, Ратомира Бајкића и Животу Пешића.

За време трпезе љубави Владика је поздравио председник Црквене општине г. Живојин Стојановић, народски, срдечно, и зато је његов поздрав тако лепо примљен од гостију, а од свештеничког октета са „Многаја лета“.

Лепој атмосфери допринео је и оркестар Драгачеваца — овде у Темнићу је, и иначе, популарна музика на лименим дувачким инструментима.

Срдечно испраћен од мноштва верника, Владика је у поподневним часовима напустио ово лепо село, а народно весеље је настављено до касно у ноћ.

*Драгиша С. Јебић
ђрошћереј*

Његово Преосвештенство епископ шумадијски Сава опрашта се са св. мошти-
ма Цара Лазара (слика горе)
Свештеници износе кивот са св. моштима из Саборне цркве у Крагујевцу

Испраћај моштију Светога Кнеза Лазара из Шумадије у Жичку епархију

Мошти Светога кнеза косовског Лазара боравиле су у Шумадијској епархији од 16. октобра до 25. децембра 1988. године. Велики број верујућег народа Шумадије поклатио се моштима Светога Кнеза за ово време и замолио га за помоћ у овим кризним временима. За све ово време у местима где су почивале Мошти, Лазаревцу, Аранђеловцу, Тополи и Крагујевцу, служене су посевдневе литургије и молбани Светим српским новомученицима које предводи Кнез Лазар.

Недеља Светих праотаца, када цео српски народ празнује Материце — дан мајки, био је у Крагујевцу, ове године, посвећен и Светом Кнезу, јер се тога дана овај мученички град опраштао са Њиме.

У суботу, 24. децембра, свеноћно бденије је, у Светоуспенском саборном храму, служио Преосвећени Епископ шумадијски г. Сава, а уз саслужење већег броја свештенства града Крагујевца. Певао је октет свештеника. У недељу је Архијерејска литургија почела раније. У препуном храму, Епископ шумадијски г. Сава се опростио са моштима честитог Кнеза и позвао све своје епархиоте, да се заветују пред Кнежевим кивотом, да у њиховим домовима више неће бити некрштених, невенчаних, неопојаних и од Цркве удаљених.

Приликом доношења моштију Косовског Кнеза у Крагујевац, Владика је одредио једнонедељни пост у Епархији, позвавши сав народ на покајање и причешће. Са радошћу можемо, овом приликом, рећи, да су многи послушали

свога Архијереја и, припремљени по-
стом, молитвом и исповешћу, прилазили
причасној Чаши.

За све време Литургије, народ је
прилазио Кивоту и опраштао се од свог
Госта, који наш народ, ево, пуних шест
векова води у царство небеско.

Тачно у 10 и 30 часова, литија са
Моштина кренула је из Саборне цркве.
Пошто су Свете мошти обнете око Са-
борне цркве, уз пратњу седамдесетак
свештеника Шумадије, исте су стављене
у посебна кола, која су кренула пут
Жиче.

Пред манастиром Жичом је форми-
рана литија на челу са Преосвећеном
господом архијерејима: жичким Стефа-
ном, нишким Иринејем, сремским Васи-
лијем и врањским Савом, у којој је узело
учешћа преко 25000 људи и велики број
свештенства и монаштва.

После молбана, одслуженог пред
црквицом Светих Апостола, Епископ шу-
мадијски г. Сава је краћим говором пре-
дао мошти Св. Кнеза Преосвећеном Епи-
скопу жичком г. Стефану, који се затим
надахнутом беседом обратио народу ко-
ји је испунио не само манастирску порту,
већ и све прилазе манастиру Жичи.

Испраћају св. моштију Цара Лазара присуствовало је мноштво народа

Упокојио се архиепископ Фински Павле

Децембра 2. 1988. године у финском
граду Куопиу, упокојио се у Господу
Архиепископ Карелије и целе Финске
Павле (Паавали Олмари).

Архиепископ Павле рођен је 28. ав-
густа 1914. године. После завршеног
богословског школовања (1936.), 1938.
год. прима монашки постриг у славном
манастиру Валамо (стари валамски ма-
настир на ладошком језеру). Валамски

манастир је вековима био духовни и
културни центар како западне Русије,
тако и Карелије. По речима, сада већ
почившег, Др. Александра Шмемана,
ректора њујоршке академије „Св. Вла-
димира“, Архиепископ Павле би „цео
свој живот провео у манастиру, да суд-
боносни зимски рат 1939. између Финске
и Совјетског Савеза није присилио ва-
ламске монахе на повлачење ка уну-
трашњости Финске и тако их, не својом
вољом, укључио у живот Финске цркве.”

1955. године архимандрит Павле би
изабран за викарног епископа, а само пет
година касније (1960.) за другог по реду
Архиепископа Карелије и целе Финске.
На трону финских архиепископа насле-
дио је блаженоупокојеног Архиеписко-
па Германа (Хермана Аава).

Добивши 1925. године аутономију
од Васељенске патријаршије, Финска
црква се све до 1958. године борила са
потешкоћама услед непризнавања те ау-
тономије од стране Руске православне
цркве. Када је 1958. године најзад и
Московска патријаршија признала ауто-
номију Финске цркве, за ту младу грану
на православном стаблу почиње период
свеопште духовне, националне и орга-
низационе обнове. Данас можемо сло-
бодно рећи да је Финска православна
црква, иако бројчано најслабија, најбо-
ље организована помесна црква. У пре-
богату ризницу источног Православља,
коју је просто освежила једна нова, у
географском смислу — западна, Финска
црква, уткан је западу својствени смисао
за ред, меру и организацију. Све је то,
углавном, заслуга блаженопочившег Ар-
хиепископа Павла, чији се ауторитет и
духовно-интелектуални углед простиру
како у православном, тако и у инослав-
ном свету. По речима, већ поменутог, о.
Александра Шмемана, успех и развој
Финске православне цркве „не треба

приписати само административним спо-
собностима архиепископа Павла, већ
пре свега духовној ширини његових по-
гледа која је, на данас јединствен начин,
сједињена са његовим даром за пастир-
ствовање.”

Плодове тог пастирско-духовног
дара осећају и верници наше Српске
православне цркве, захваљујући књизи
„Наша вера”, најбољем и најпознатијем
писаном делу „Оца Архиепископа”, ка-
ко га је из милоште звала његова паства.
Књигу „Наша вера” (у преводу Милоша
М. Весина) издала је 1984. године Изда-
вачка установа шумадијске епархије —
„Каленић” (у тиражу од 10 000 примера-
ка), а предговор српском издању напи-
сао је сам аутор. Невелика по обиму, али
велика по смислу, приступачном и над-
ахнутом стилу, та књига се уврстила у
једно од најомиљенијих штива о Право-
слављу. Поменимо да је књига до сада
преведена на једанаест разних језика.

Остајући доследан својој истанча-
ном осећају за меру, Архиепископ Павле
се 1987. године, из здравствених разлога,
повукао са архиепископске столице.
Крај свога вишеструко плодног живот-
ног пута провео је у родном Куопиу у
скромној кући, где је у молитвеном тихо-
вању и писању завршио пребирање бро-
јаница свога живота. Отишавши у пензи-
ју, Архиепископ Павле је често и радо
боравио у манастирима — Нови Валамо
и Линтула, духовним и културним цен-
трима финског православља, о којима је
толико много бринуо и за које је толико
много дао.

У два наврата, Архиепископ Павле
је био гост и Српске православне цркве.

Нека је вечни покој и блажена успо-
мена АРХИЕПИСКОПУ ФИНСКОМ
ПАВЛУ, благом и мудрој „Оцу Архие-
пископу”.

Њакон МИЛОШ М. ВЕСИН

ПОНОВО ИЗЛАЗИ

„Беседа“ — лист Епархије бачке

Живећи у времену у којем жива-говорна реч црквених беседника све теже налази пут до оних којима је намењена, Свештенство Епархије бачке, предвођено Преосвећеним Епископом шумадијским Др. Савом, — администратором Епархије бачке, од јануара 1989. године беседи и кроз исто тако живу, али писану реч, кроз обновљену „Беседу“ — лист за хришћански живот и црквене потребе. Важно је истаћи да је ово наставак излагања некадање „Беседе“ која је покренута пре пуних 120 година у Новом Саду. Ондашње и садашње прилике у Епархији бачкој не могу се поредити, нажалост, на штету садашњих. Послератна атеизација је учинила своје. Нечијим трудом, а још више нечијим не-трудом Српска православна црква на читавом свом простору, дакле и у Епархији бачкој, сваки даном све јасније чује богочежњива срца својих верника, али и „верника“, срца и душе оних који питају: — Шта нам нудите? Све гласније, то питање данас постављају и наши млади, на које они који се већ крстише, тако и они новокрштени, а по највише можда они који Бога у себи осећају — хтели би дакле Њему у сретање, али су ван Тела Христовог, ван Цркве.

Обнављање и поновно штампање „Беседе“ један је од одговора свештенства Епархије бачке на то, рекли бисмо, „пробно“ питање које данашњица упућује савременим пастирима.

„Беседу“ уређује редакцијски савет, а главни и одговорни уредник је протојереј Душан Петровић, проф. — парох Успенске цркве у Новом Саду. Лист издаје истоимена (дакле „Беседа“) Издавачка установа Српске православне епархије бачке.

Цена првог (светосавског) броја је: 2.000 дин. Поручује се на адресу: „Беседа“ — Издавачка установа Српске православне епархије бачке, Владичански двор. М. Пупина 2, 21000 Нови Сад, тел. 021/29-437.

Ћанон Молош М. Весин

Нова књига:

ОСМОГЛАСНИК, васкрсне недељне службе, превео са грчког блаженопочивши епископ бачки Иринеј. Књига је изашла децембра 1988. године у издању „Беседа“ — издавачка установа Епархије бачке у Новом Саду. Има 105 страна формата Б-5, тврд повез. Цена 30.000.- динара. Поручује се код Издавача, Нови Сад, М. Пупина 2, Владичански двор.

Нема дозволе за цркву у Рудовцима

Пре педесет година освећени су темељи нове цркве у Рудовцима, крај Лазареваца. Услед ратних прилика, радови на подизању цркве су прекинути, а села: Рудовци, Крушевица и Трбушница још ни данас немају своје цркве!

Представници Српске православне цркве већ осам година мољакају надлежне да издају дозволу за наставак радова. Међутим, дозволе нема и добија се утисак да само за нашу Цркву још увек траје рат.

Надлежни грађански органи су затражили од Црквене општине да испита терен на коме се подиже црква. Ангажована је „Геосонда“ из Београда, испитан терен, 1986. године, и потрошено 600.000 динара. Црква је скупо платила и израду елабората статичке носивости постојећих темеља цркве, а такође и за друге тражене податке, односно документацију. Све је ово достављено СО Лазаревац 17. новембра 1986. године. Међутим, настаје поново ћушање администрације СО Лазаревац и до данас није донето никакво решење, иако је законски рок од 60 дана за одговор и издавање решења одавно прошао. СО у Лазаревцу у даље ујорно ћуши!

Овај случај је један од очевидних примера како се у пракси крше Уставом и законима Југославије и Србије загарантована права слободе савести и вероисповести. Да ли је тако само када је у питању Српска православна црква?

Слике на омоту:

Богородица Водиља, икона у албанској православној цркви Светог Николе у Чикагу, САД. (Уз чланак Икона Мајке Божије поново проплакала).

Са освећена звоника Рогојевачке цркве, II, III и IV страна (уз чланак Освећен звоник Рогојевачке цркве).

Нова црква у Бачини (IV страна омота горе).

...Жива црква у Бачини данас доживљава своју пуноћу. Ово је за њу велики дан, дан њене радости. Радује се што ће данас вашим светим молитвама и благословом добити нови олтар, тај Делић неба и земље, рекао је на освећењу цркве о. Станиша Јовановић, парох у Бачини.

Каленић

ГОДИНАХ
59 (6/1988)

издаје Српска православна
епархија шумадијска

Издаје шест пута годишње

Уређује Одбор

Главни и одговорни
уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:
„Каленић“

Улица маршала Тита, 67
34000 Крагујевац

Телефон: 034/32-642

Текући рачун: „Каленић“
издавачка установа
Епархије шумадијске.

Број жиро рачуна:
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Број девизног рачуна: 12-62-25641-1
Југобанка — Крагујевац

Умножава: Завод за умножавање
при Светом архијерејском синоду
Патријаршија, Београд, 7 јули 5

Тираж: 12.000 примерака
Цена: 400.- динара примерак

Годишња претплата: 2.400.- дин.
а за иностранство: 15 ам. долара

